

Konsekvenser af en ikke-beslutning om RDA

5.8.2022/LEIF

Udarbejdet af et reduceret Nationalbibliografisk Udvalg august 2022 (medlemmer fra DBC og KOMBIT var ikke indbudt).

Sammenfatning

Vi bliver hængende med konceptet med kartotekskort – blot simpelt digitaliseret frem for et egentlig skifte til en digital verden. RDA er udtryk for bibliotekernes omstilling fra analog til netbåren registrering og publicering. Uden en overgang til RDA vil vi blive ved med at registrere på en anden måde, end slutbrugergrænsefladerne har brug for.

Det vil være nødvendigt at revidere de danske katalogiseringsregler.

Danmark ”slipper ikke” for RDA. Vi bliver nødt til at have et højt vidensniveau for at kunne håndtere samspil med udenlandske biblioteker

De aktuelle nødløsninger vil blive permanente – og forbliver nødløsninger, som skal udvikles og vedligeholdes.

Konsekvenser af passivitet

Hvis vi fra dansk side vælger at forholde os passivt, vil vi få påført nogle omkostninger uden at få noget igen.

- Fremtidens internationale katalogredskaber (klienter mv.) vil blive udviklet i henhold til RDA. Der vil ikke være nogen ny- eller videreudvikling af redskaber til katalogisering, søgning mv. i forhold til det gamle katalogmiljø.
- Danmark vil samtidig være uden for indflydelse på den fortsatte udvikling af den fælles, internationale de facto standard RDA.
- Derudover skal foretages en gennemgang af de nuværende katalogiseringsregler, som på en række punkter trænger til en egentlig revision rettet mod den netbaserede brug af katalogen. Den nødvendige løbende ajourføring har været udskudt grundet overvejelserne om overgang til RDA.
- Stort set alle de udenlandsk producerede poster, som vi genbruger, er produceret i henhold til RDA. Vi er nødt til at opretholde et vidensberedskab for løbende at kunne vedligeholde og nyudvikle konverteringsregler for og værktøjer til udveksling af katalogiseringer. Dertil kommer at stadig flere poster ikke vil være produceret inden for et MARC-miljø.

Endvidere vil et dansk fravalg af RDA indebære, at nogle større forskningsbiblioteker alligevel vil vælge at gå over til RDA helt eller delvist for at optimere genbrug af bibliografiske poster fra den angloamerikanske verden og Tyskland. Således genbruger Det Kgl. Bibliotek udenlandske RDA poster uden tilretning til danske katalogiseringsregler. Disse poster er også en del af fælleskatalogen, som derfor løbende bliver mere inhomogen og dermed mindre brugervenlig – frem for en stigende homogenitet ved en dansk implementering og dermed stigende brugervenlighed.

Katalogiseringsregler

Udviklingen går ikke i stå, hvis implementeringen af RDA går i stå. Det betyder ”blot” at der bliver løbende behov for flere og flere nødløsninger.

Regler for beskrivelse af bibliotekernes materialer skal nødvendigvis afspejle den aktuelle virkelighed. Det er derfor meget uholdbart at vedligeholdelse af de danske katalogiseringsregler blev sat i stå pr. 1.1.2018 (i forventning om erstatning af RDA inden for kortere tid) uden at RDA er blevet implementeret.

Derfor er scenariet ikke: at en yderligere forsinkelse af RDA – evt. i længere tid – er uden omkostninger. Problemet er at vi i Danmark ikke længere kan basere os på et internationalt regelsæt, da dette ikke har været vedligeholdt i mere end 10 år. Dvs. at der dels er et akut behov for opgradering og igangsættelse af en løbende vedligeholdelse. Denne vil have markant flere omkostninger end den tidligere vedligeholdelse, da der ikke længere er et international forlæg.

I 2016 blev de umiddelbare ekstraomkostningerne ved en ikke-beslutning (i bilag til Bibliografisk Råds indstilling om RDA¹) til alene tilpasning af regler og implementering heraf estimeret til 900.000 kr. - alene til omkostninger hos SLKS og til systemtilpasninger hos DBC (DanBib og bibliotek.dk).

I dag har FFU-bibliotekerne – og FFU-bibliotekernes brugere – den u hensigtsmæssighed, at nye materialer bliver registreret efter to forskellige regelsæt: et for danske publikationer efter de danske katalogiseringsregler og RDA for registreringer på udenlandske publikationer genbrugt fra udenlandske databaser.

Datamodel

Fremkomsten af Internettet og den heraf følgende eskalerede digitalisering har haft afgørende betydning for de faktiske krav til bibliotekernes formidling. Den internationale biblioteksorganisation udgav i 1998 *Functional requirements for bibliographic records : final report*, som igangsatte en udvikling.

RDA er udtryk for bibliotekernes omstilling fra analog til netbåren registrering og publicering. Og dermed muligheden for at skifte spor fra nødløsning til et internationalt baseret hovedspor.

---

¹ Dansk overgang til nye, internationale katalogiseringsregler, RDA. - ressourcemæssige konsekvenser. Bilag C til Indstilling om indførelse af RDA (Resource Description and Access) som nye katalogiseringsregler i Danmark (Bibliografisk Råd, Marts 2016). Se under <https://slks.dk/om-styrelsen/raad-naevn-og-udvalg/bibliografisk-raad/indstillinger>

I Danmark kom man med bibliotek.dk i 2005 hurtigt i gang ved i præsentationen af søgeresultater at samle forskellige udgaver (på samme sprog) til ét samlet værk. Intentionen var at kunne imødekomme brugernes behov – ikke at vi havde lavet den færdige løsning. Ret beset var der tale om en nødløsning ud fra de på daværende tidspunkt foreliggende muligheder.

Der blev så senere lavet en mere stationær model ved at de enkelte udgaveposter fik tilknyttet et internt teknisk værk-id. Det overlades så til bibliotek.dk og folkebibliotekernes fælles system at bruge dette i præsentationen på skærm af søgeresultater ved at uddrage værkdata fra manifestationsposterne.

Med den nye udgave af bibliotek.dk - beta.bibliotek.dk under udvikling - dannes værkposter (interne i systemet, ikke i danMARC2). Disse interne værkposter er dannet automatisk ud fra posterne på udgaver. Dette er en klar serviceforbedring i forhold til at søgninger sker på udgaver, som så i præsentationen samles til værker.

Der er tale om en klar forenkling med RDA: at gå fra at bibliotekerne registrerer udgaver til at registrere værker og udgaver heraf uden at gentage de fælles data for værket – hvilket er hvad brugere har behov for. Sagt med andre ord: med RDA vil vi i bibliotek.dk m.v. (dvs. fælleskatalogen med bibliotek.dk, DanBib og folkebibliotekernes fælles system) kunne gå fra at basere søgning og præsentation på data (for værker) – fremfor for nu på vedligeholdelseskærvende algoritmer oven på data (for udgaver).

Kort sagt: det er mere hensigtsmæssigt at have registreringer af værker fremfor at simulere værker – det er en nødløsning.

Den nuværende algoritmebaserede præsentation af værker har i sagens natur en række fejl og mangler, som en primær registrering ikke vil have. Det naturlige ønske om løbende kvalitetsforbedring af søgning og præsentation vil medføre et ønske om at kunne redigere værker direkte. Dette vil så enten kunne ske ved en forsinket overgang til RDA – eller ved en dyrere enegang med en særlig dansk model.

Langsigtede risici

Overgangen fra AACR2 som katalogiseringsregler til RDA som katalogiseringsregler er internationalt i fuld gang. I første omgang sker det i hovedsagen med anvendelse af samme registreringsformat MARC², men en udvikling til et mere moderne format er i gang³. I dag har vi et fungerende samspil mellem danMARC2 og MARC21. En fremtidig situation med udfasning international af MARC21 vil enten tvinge Danmark til at følge med på dette tidspunkt – inkl. skifte til RDA – eller betyde væsentlige omkostninger til omsætning fra et format på en anden datamodel til danMARC2.

---

² MARC blev udviklet af Library of Congress i 1960'erne. Mest udbredt er MARC21 primært i de angloamerikanske lande. I Danmark har vi danMARC2 anvendt i fælleskatalogen, folkebiblioteker og de mindre forskningsbiblioteker.

³ Library of Congress har skiftet fra MARC21 til BIBFRAME – et XML-baseret format